

Teşkilat-ı Mahsusa'nın Reisi Süleyman Askeri Bey

Nurettin Şimşek

Ankara, Altınordu Yayınları, 2018, 223 Sayfa, ISBN: 978-605-2028-37-7

Sinan TEZEL*

Bu eserde Osmanlı Devleti'nin en karanlık devirlerinde vatanı ve milleti için her şeyini feda etmekten çekinmeyen unutulmuş binlerce kahramandan sadece bir tanesinin hayat hikayesi ve icra ettiği önemli faaliyetleri ele alınmaktadır. Öncelikle söylememiz gereken bir şey olarak eserde Süleyman Askeri Bey ve faaliyetleri ele alınmadan evvel Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu vaziyet ve dönemin zor koşulları okuyucuya aktarılmak istenmiştir. Çünkü Süleyman Askeri Bey'in yetiştiği ortam bilinirse eserin daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden eserin başlangıcında Süleyman Askeri Bey'in doğumundan evvel yaşanan ve 93 Harbi olarak da anılan 1877-1878 Osmanlı Rus Harbi ve bu harbin ne gibi sıkıntılara yol açtığından söz edilmektedir.

Buna bağlı olarak eser 93 Harbinin sonucu neticesinde sadece toprak kaybindan değil, bu harbin sonrasında kaybedilen topraklarda yaşayan yüz binlerce insanın göç etmesinin ortaya koyduğu sorunlardan ve bu sorunlardan birinin de Ermeni meselesi olduğundan bahsetmektedir. Yine kısaca Yahudilerin Sultan II. Abdülhamid'e sundukları istekten, Makedonya meselesinden ve Sultan

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Lisans Öğrencisi, redmustang-69@hotmail.com

Abdülhamit'in tüm bu sorunlarla nasıl baş ettiğinden de bahsedilmektedir. Böylece eserde Süleyman Askeri Bey ve silah arkadaşlarının hayatlarını hiçe sayarak ne için uğraştıkları okuyucuya aktarılmaya çalışılmaktadır. Ardından eserde Süleyman Askeri Bey'in devlet ve millet için icra ettiği faaliyetlere geçilmeden önce onun aziz hatırası için memleketi, ailesi ve askeri eğitiminden bahsedilmiştir.

Devamında eser biz okuyuculara Süleyman Askeri Bey'in askeri ve siyasi faaliyetlerine yönelik, onun Harp Akademisinden Mümtaz Yüzbaşı olarak mezun olmasının ardından Makedonya'da Üçüncü Ordu emrine verildiğini, Manastır'a tayin edildiğini ve Kırk Beşinci Redif Alayı Birinci Taburunun İkinci Bölüğünde göreve başladığını aktarmıştır. Bunun yanında İttihat ve Terakki Cemiyetinden bilgiler veren eser, Süleyman Askeri Bey'in bu cemiyete giriş tarihinin tespit edilemediğini ancak Kâzım Karabekir ve Enver Paşa ile birlikte cemiyetin ilk üyeleri arasında ismi geçtiği için İttihat ve Terakki'nin ilk üyelerinden olduğu tespitini yapmıştır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Selanik'ten sonra ikinci önemli merkezi olduğu bildirilen Manastır'daki yönetimin Süleyman Askeri Bey ve beraberindeki bahsi geçen birkaç isimde olduğu söylenmektedir. Eserde dikkat çeken bir bilgi olarak Manastır'da faal bir subay olarak görev yapan Süleyman Askeri Bey'in, dikkatleri üzerine çektiği ve Makedonya'daki çete takipleri esnasında cesareti ve askeri bilgisi ile ön plana çıktığı söylenmiştir. Özellikle daha dikkat çekici bir bilgi olarak, Makedonya'da Türk çetelerinin kurulduğu ve bu çetelerin ünlü reislerinden birinin de Süleyman Askeri Bey olduğu vurgusu yapılmıştır. Eserde Süleyman Askeri Bey'in İttihat ve Terakki Cemiyeti içinde yer alan ve hayatını feda etmeye hazır bir Fedai Zabitan olduğu söylenmiştir.

Ayrıca sadece Süleyman Askeri Bey değil, Makedonya olaylarından sonra bölgeye gönderilen ve Fedai Zabitan olarak anılan birçok cemiyet üyesi zabitanların isimlerine de eserde yer verilmiştir. Yaptıkları hizmetler karşılığında hiçbir menfaat gözetmeyen bu Fedai Zabitanların teşkilat için önemli faaliyetleri ifade edilirken, Süleyman Askeri Bey'in de söz konusu Fedai Zabitanlar arasında çok önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır. Başka önem arz eden bir konu olarak, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Masonluk ile bağlantılı olduğu bahsi tartışılmıştır. Bu hususta İttihatçıların Masonluk ile bağlantısının çok abartıldığı söylenerek, sadece gizlilik amaçlı olarak lider kadronun localarda toplandığı ifade edilmiştir.

Özellikle eserde 1908 sonrasında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yerli bir Mason örgütü kurma girişimi de ele alınarak, bu örgütün kurulma amacının Masonluğu yaymak değil, Avrupalıların kendi locaları ile etkili kişileri kontrol altına alma ve yönetme girişimine karşı bir savunma olarak kurulduğu belirtilmiştir. İlerleyen sayfalarda İkinci Meşrutiyet ilanını hızlandıran Şemsi Paşa'nın vurulma hadisesi ele alınarak, Şemsi Paşa'nın nerde, ne zaman ve kim tarafından vurulduğu paylaşılmış ve Süleyman Askeri Bey'in bu hadisedeki etkin rolünden bahsedilmiştir. Ayrıca eserde Fedai Zabitanlığın askeri merkezi olan Manastır'da yönetici düzeyinde görev yapan ve Şemsi Paşa'nın ölümünde etkin rol alan Süleyman Askeri Bey'in Enver Bey'den sonra ikinci adam olduğu vurgulanmaktadır.

Eserde başka bir ayrıntı olarak Süleyman Askeri Bey'in 13 Nisan 1909'da çıkan İstanbul'daki isyan için gönderilen Hareket ordusunun içinde bulunduğu söylenmektedir. Sonraki sayfalarda Süleyman Askeri

Bey'in askeri faaliyetlerine yönelik olarak Trablusgarp'ta Binbaşı Enver Bey, Binbaşı Fethi Okyar ve Kolağası (Kıdemli Yüzbaşı) Mustafa Kemal ile beraber bulunduğunu belirtilerek, bu savaşta Gazzeli Cemal, Manastırlı Nuri, Piyade Mülazımı Boşnak, Kuşçubaşızade Eşref, İşkodralı Ali Rıza gibi daha nice sayamadığımız savaşa katılan kahraman gönüllü zabitler arasında yer aldığı anlatılmaktadır. Bu sayfalarda Süleyman Askeri Bey'in Mısır yolu ile Bingazi'ye giderek orada Enver ve Mustafa Kemal Beyler ile birlikte harbe beraber iştirak ettiğini öğrenmekteyiz.

Trablusgarp savaşına yönelik dikkat çeken bazı vurgular ve değerlendirmeler de mevcuttur. Bunlardan biri Süleyman Askeri Bey'in Trablusgarp muharebelerinin birinde iki ağır yara aldığıdır. Bundan başka bölgede aşiretleri düzene sokup İtalyanlara karşı mücadeleye girişmelerinde önemli bir rol üstlendiğidir. Tüm bunlarla birlikte Süleyman Askeri Bey'in Trablusgarp'ta umum kumandan olan Enver Bey'in emrinde olduğu ve tayin edildiği kumandanlıkta Enver Bey'den sonra burada ikinci kumandan olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca başka bir şey olarak Süleyman Askeri Bey'in Enver Bey'i çok sevdiği, ona bağlı olduğu söylenirken Trablusgarp'ta Enver Bey'e yakın olmasının, emrinde olmasının sonraki görevlerini de etkilediği değerlendirilmektedir.

Konu hakkında önem arz eden başka bir şey ise, Trablusgarp'ın Süleyman Askeri Bey'in ileride liderliğini yapacağı Teşkilat-ı Mahsusa'nın temellerini attığı bölge olmasıdır. Eserde Teşkilat-ı Mahsusa'nın kuruluşu hakkında farklı değerlendirmelerde okuyucu ile paylaşılmıştır. Söz konusu farklı değerlendirmeler olarak bazı araştırmacıların Teşkilat-ı Mahsusa elemanlarının Trablusgarp'ta seçilmiş olduğu ve hatta Teşkilat-ı Mahsusa'nın 1911'de Trablusgarp'ta kurulduğudur. Buna bağlı olarak eserde Teşkilat-ı Mahsusa'nın önemli elemanlarının Trablusgarp'ta yer almasından dolayı araştırmacıları böyle bir yoruma ittiği ileri sürülmektedir. Trablusgarp harbinin Osmanlı Devleti'nin itibarı için önemli olduğunu söyleyen aktaran eser, bu harbin önemli detaylarından da bahsetmiştir.

Eserde anılan dönemde yaşanan Balkan Savaşları da ele alınarak, Süleyman Askeri Bey'in bu harplerde aldığı rollerde zikredilmektedir. Balkanlarda yaşanan facialar sonrasında Trablusgarp'ta 1912 yılında İtalyanlarla ateşkes ilan edildikten sonra orada halkı örgütleyen Binbaşı Enver Bey'in, Binbaşı Fethi Bey'in ve Kolağası Mustafa Kemal Bey'in komutasında savaşan elli kadar Türk zabitanın geri döndüğü açıklanırken Süleyman Askeri Bey'in de bu elli zabitan arasında yer aldığı bildirilmektedir. Eser Garbi Trakya olarak andığı Batı Trakya'da da Bulgar çeteleri ile yaşanan mücadeleleri anlatırken burada Süleyman Askeri Bey'in aldığı rolü biz okuyuculara aktarmıştır. Eserde söz konusu Enver Bey ile Eşref Bey arasında geçen bir Ortaköy görüşmesinden bahsedilmiştir.

Söz konusu Ortaköy görüşmesi için yazılan telgrafın Süleyman Askeri Bey eli ile gönderildiği aktarılırken, burada Süleyman Askeri Bey ile Eşref Kuşçubaşı'nın bölgede irtibat içinde olduklarının altı da çizilmiştir. Ortaköy görüşmesinin amacının Batı Trakya'da daha geniş bir alanın geri alınması ve burada asayişin kurulmasına yönelik olduğu aktarılırken, bu işe gönüllü olarak katılacak zabitanın bölgeye geçmesi konusunda anlaşma sağlandığı da nakledilmiştir. Özellikle eserde bahsedilmekte olan bu anlaşmada dikkat çeken bir husus, Eşref Bey'in Enver Bey'den istediği zabitanın başında Süleyman

Asker Bey'in bulunmasıdır. Burada dikkat çeken başka bir durum ise Süleyman Askeri Bey'in Ortaköy görüşmelerine katıldığı ve burada gerekirse her şeyini feda edeceğini, seve seve ölüm cezasını da kabul edeceğini söylemesidir. Buna bağlı olarak da Enver Bey'in Süleyman Askeri Bey'i Eşref Bey ile birlikte Batı Trakya'ya göndermesinden söz edilmiştir. Böylece esere baktığımızda Süleyman Askeri Bey'in 1913 yılında yapılan Ortaköy görüşmelerinden sonra Batı Trakya'ya göreve gittiğini anlamaktayız.

Konu ile ilgili yine dikkat çekici bir bilgi olarak Süleyman Askeri Bey'in Batı Trakya'da kullandığı “*Süleyman Zeyne'l-âbidîn*” takma adı ile yaptığı bazı yazışmaları sayfa sayfa incelenmiştir. Süleyman Askeri Bey'in Garbi Trakya Hükümeti'nin sona ermesi ve Batı Trakya'nın Bulgarlara teslim edilmesi ile birlikte İstanbul'a döndüğü bildirilmiştir. Ancak eser, Enver Bey'in Batı Trakya'daki hükümet denemesinin başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra dahi yüzde sekseni Türk olan bu bölgenin kurtarılması için pes etmediğini, bölge ile irtibatını kesmediğini özellikle belirtmektedir. Buna bağlı olarak da bölgede faaliyet icra etmek amaçlı kurulan Muhacirin Müdürlüğünden söz edilerek, Enver Bey'in bu müdürlük vazifesine fedakâr ve kahraman bir Türk subayı olan Süleyman Askeri Bey'i getirdiği ifade edilmektedir. Ayrıca Süleyman Askeri Bey'in Muhacirin Müdürlüğü vazifesini Birinci Dünya Harbine kadar sürdürdüğü de söylenmektedir.

Eserde okuyucu için asıl dikkat çeken kısım ise Süleyman Askeri Bey'in Teşkilat-ı Mahsusa'daki faaliyetleridir. Eser Teşkilat-ı Mahsusa hakkında Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında Cihan Harbine girmeden hemen evvel Enver Paşa tarafından resmen kurulduğunu ve özellikle savaş sırasında cihat ilanının duyurulması, casusluk faaliyetleri, askeri operasyonlar, sabotaj, mühimmat nakliyatı ve dahili istihbarat faaliyetleri ile düşman hattının gerisinde gerilla faaliyetlerini icra eden bir teşkilat olduğunu bildirmektedir. Bunun haricinde eserde Teşkilat-ı Mahsusa hakkında farklı görüşlerde biz okuyuculara bildirilerek tartışılmıştır. Devamında Teşkilat-ı Mahsusa'nın reisleri ile ilgili çeşitli isimler zikredilirken bunlardan biri olan Süleyman Askeri Bey'in teşkilatın kuruluşundan 14 Nisan 1915'e kadar reislik görevini icra ettiği söylenirken burada Süleyman Askeri Bey'in Teşkilat-ı Mahsusa'nın ilk reisi olduğu da açıkça ifade edilmektedir. Eserde Süleyman Askeri Bey'in faaliyetleri doğrultusunda çok önemli bir tespit yapılmıştır. Süleyman Askeri Bey'in Balkanlar'daki vazifesinden sonra Bağdat Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebine tayin edildiği ve burada muallimlik icra ettiği söylenirken, bu görevinden daha sonra emekliliğe sevk edildiği de aktarılmaktadır. İşte burada emekli edilme sebebinin siyasetle uğraşması yüzünden olduğunu ifade edilerek, bu durumun oldukça ilginç olduğu yorumu getirilmiştir. Çünkü eser o dönemde siyasetle uğraşmayan zabitanın neredeyse yok gibi bir şey olduğunu söyleyerek, Süleyman Askeri Bey'in gizli görevler ile uğraştığını değerlendirmiştir. Bu söz konusu gizli görevlerden kastı, Süleyman Askeri Bey'in resmi olarak Bağdat'ta bulunduğu gözüküyorken aslında Balkanlarda kurulan teşkilat ile ilgilendiğidir. Yani eser burada Süleyman Askeri Bey'in Balkanlar'daki gizli görevi için Bağdat'daki görevinden kasten emekli edildiğini ifade etmiştir.

Eserde önemli olan başka bir husus ise, bu dönemde Teşkilat-ı Mahsusa'nın Balkanlarda kurulan teşkilatın devamı olduğu yönündedir. Buna bağlı olarak ise eser, Süleyman Askeri Bey'in Bağdat'daki

görevinden emekli edildikten sonra Teşkilat-ı Mahsusa reisliğine getirildiği kanaatindedir. Eserde sonuç olarak Süleyman Asker Bey'in sadece Teşkilat-ı Mahsusa faaliyetlerini değil, Balkanlardaki faaliyetlerini, Irak'taki faaliyetleri ve aşiretleri örgütlemesi, Mustafa Kemal ile irtibatı gibi önemli sayılabilecek bilgileri ve Süleyman Askeri Bey'in faaliyetlerini icrasında devlet ve millet için nelerini feda ettiğini, yaralanmalarını ve son olarak ta Şuaybiyye Muharebesinde intihar etmesi ile ilgili bizlere değerli bilgiler sunmaktadır.